

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту наказу Міністерства фінансів України
«Про затвердження Змін до Порядку обліку платників податків і зборів та
Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів
України»

1. Мета

Основною метою проєкту наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Змін до Порядку обліку платників податків і зборів та Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України» (далі – проєкт наказу) є приведення Порядку обліку платників податків і зборів та деяких нормативно-правових актів Мінфіну у відповідність до:

Закону України від 03.06.2021 № 1525-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування оподаткування доходів, отриманих нерезидентами у вигляді виплати за виробництво та/або розповсюдження реклами, та удосконалення порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам» (далі – Закон № 1525), Закону України від 01.07.2021 № 1617-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо адміністрування податків і зборів на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» (далі – Закон № 1617) та Закону України від 01.07.2021 № 1618-IX «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» та внесення змін до деяких законодавчих актів України» (далі – Закон № 1618);

Постанови Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» (далі – Постанова № 807).

Також цілями правового регулювання є удосконалення обліку платників податків у контролюючих органах у зв'язку із:

забезпеченням функціонування ДПС у форматі єдиної юридичної особи, що складається з центрального апарату та територіальних органів, утворених як відокремлені підрозділи (без статусу юридичних осіб) із включенням до їх складу державних податкових інспекцій як структурних підрозділів;

потребою реалізації окремих положень Податкового кодексу України (далі – Кодекс) в частині обліку нерезидентів, їх відокремлених підрозділів і постійних представництв;

внесенням змін до нормативно-правових актів Міністерства юстиції України з питань реєстрації незалежної професійної діяльності;

удосконаленням інших питань обліку платників податків у контролюючих органах.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Необхідність внесення змін до Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1588, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29.12.2011 за № 1562/20300 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 22.04.2014 № 462) (далі –

Порядок обліку), обумовлено змінами у законодавстві.

Так, Законом № 1525 внесено зміни до Кодексу щодо оподаткування електронних послуг, що постачаються нерезидентами фізичним особам. У частині обліку платників нормами нової статті 208¹, змінами до пункту 64.5 статті 64 та пункту 67.5 статті 67 встановлено, що у разі реєстрації/анулювання особи – нерезидента як платника податку на додану вартість здійснюється взяття на облік/зняття з обліку такої особи – нерезидента. Порядок обліку необхідно доповнити процедурами щодо обліку осіб – нерезидентів.

Законами № 1617, № 1618 внесено зміни до Кодексу та деяких законодавчих актів щодо адміністрування податків і зборів на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, зокрема, визнано таким, що втратив чинність, Закон України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України». Оскільки Порядком обліку передбачено встановлення ознаки «суб'єкт ВЕЗ «Крим», така позиція потребує перегляду.

На виконання Указу Президента України від 08.11.2019 № 837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформи та зміцнення держави» та постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 893 «Деякі питання територіальних органів Державної податкової служби» (далі – постанова № 893) ДПС здійснює свою діяльність як одна юридична особа. При цьому згідно з підпунктом 41.1.1 пункту 41.1 статті 41 Кодексу податкові органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи) є контролюючими органами. Порядок обліку слід привести у відповідність до таких змін.

Згідно з Постановою № 807 впроваджено Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад, затверджений наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 26.11.2020 № 290 (далі – КАТОТТГ). У зв'язку з цим слід привести у відповідність до таких змін форми та додатки Порядку обліку, Порядку реєстрації та застосування реєстраторів розрахункових операцій, що застосовуються для реєстрації розрахункових операцій за товари (послуги), затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2016 № 547, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 05.07.2016 за № 918/29048, до Порядку реєстрації та застосування реєстраторів розрахункових операцій, що застосовуються для реєстрації операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2016 № 547, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 05.07.2016 за № 919/29049, Порядку реєстрації та ведення розрахункових книжок, книг обліку розрахункових операцій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2016 № 547, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 05.07.2016 за № 920/29050, Порядку опломбування реєстраторів розрахункових операцій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2016 № 547, зареєстрованого у

Міністерстві юстиції України 05.07.2016 за № 921/29051, Порядку реєстрації, ведення реєстру та застосування програмних реєстраторів розрахункових операцій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 23.06.2020 № 317, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 07.07.2020 за № 635/34918, Порядку ведення реєстру центрів сервісного обслуговування реєстраторів розрахункових операцій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 13.02.2019 № 64, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 27.03.2019 за № 308/33279.

Міністерство юстиції України внесло зміни до Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.03.2011 № 871/5, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 23.03.2011 за № 388/19126 (далі – наказ Мін'юсту № 871/5), а також наказу Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5 «Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.03.2015 за № 249/26694 (далі – наказ Мін'юсту № 301/5). Посилання на ці нормативно-правові акти є в Порядку обліку і вони потребують перегляду.

3. Основні положення проекту акта

Для реалізації поставлених цілей проектом наказу передбачається таке.

Розділи III та XI Порядку обліку доповнюються новими пунктами щодо порядку взяття на облік/зняття з обліку особи – нерезидента, яка постачає на митній території України фізичним особам електронні послуги і визначена підпунктом «д» підпункту 14.1.139 пункту 14.1 статті 14 Кодексу. Відповідно до положень Кодексу визначаються процедури взяття на облік у разі реєстрації особи – нерезидента як платника податку на додану вартість та зняття з обліку такої особи – нерезидента у разі анулювання реєстрації як платника податку на додану вартість.

Відповідно до законів № 1617, № 1618 із Порядку обліку виключаються положення щодо встановлення платникам податків ознаки «суб'єкт ВЕЗ «Крим». При цьому в Кодексі визначено особливості оподаткування для платників податків із місцезнаходженням на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Це обумовлює потребу у встановленні ознаки про те, що податковою адресою є тимчасово окупована територія. Одночасно передбачається встановлення аналогічної ознаки також і для платників податків із місцезнаходженням на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях. Такі ознаки встановлюються контролюючими органами самостійно за даними про податкову адресу.

Згідно з Постановою № 807 запроваджено новий районний поділ у межах Автономної Республіки Крим та областей України. Нові райони складаються виключно з територіальних громад, які утворюють новий адміністративно-територіальний рівень.

У зв'язку із зміною адміністративно-територіального устрою та з урахуванням реорганізації ДПС зняття з обліку/взяття на облік платника податків у контролюючому органі за основним місцем обліку проводиться у тому випадку, коли змінюється контролюючий орган (головні управління в областях та м. Києві), а зміна місця сплати податків – у разі зміни територіальної громади. Тому до Порядку обліку вносяться відповідні зміни, якими визначаються процедури для випадку зміни місцезнаходження (місця проживання), пов'язаної/не пов'язаної зі зміною контролюючого органу (області), території територіальної громади та ДПІ обслуговування. Чинні процедури переведення платників по суті не змінюються, але якщо раніше вони застосовувались у разі зміни адміністративного району, то тепер – у разі зміни контролюючого органу.

У зв'язку із прийняттям вищезазначеної постанови впроваджений Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад, затверджений наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 26.11.2020 № 290 (далі – КАТОТТГ). Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (далі – КОАТУУ), який використовувався раніше, втратив актуальність. КОАТУУ застосовується у перехідний період.

У зв'язку з цим до форм документів (додатків до Порядку обліку) та додатків до Порядку реєстрації та застосування реєстраторів розрахункових операцій, що застосовуються для реєстрації розрахункових операцій за товари (послуги)», Порядку реєстрації та застосування реєстраторів розрахункових операцій, що застосовуються для реєстрації операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі, Порядку реєстрації та ведення розрахункових книжок, книг обліку розрахункових операцій, Порядку опломбування реєстраторів розрахункових операцій, Порядку реєстрації, ведення реєстру та застосування програмних реєстраторів розрахункових операцій, Порядку ведення реєстру центрів сервісного обслуговування реєстраторів розрахункових операцій, вносяться зміни і передбачається надання інформації про територію або згідно з КАТОТТГ, або згідно з КОАТУУ.

У зв'язку із реорганізацією контролюючих органів встановлюється, що ведення обліку платників податків здійснюється з визначенням щодо кожного платника податків територіального органу ДПС, в якому платник податків перебуває на обліку, ДПІ обслуговування та території територіальної громади, що відповідає місцезнаходженню (місцю проживання) платника податків. У зв'язку із запровадженням такого підходу до пунктів Порядку обліку вносяться зміни щодо визначення основного місця обліку та ДПІ обслуговування кожного платника податків. Для проведення таких процедур від платників податків не вимагається жодних дій. А оскільки інформація про взяття на облік платників податків є відкритою (вноситься до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр)) оприлюднюється в електронному кабінеті), дані про основне місце обліку та ДПІ обслуговування є загальнодоступними.

Також функції контролюючих органів та ДПІ приводяться у відповідність до норм статті 19¹ Кодексу, а функції державних податкових інспекцій – до статті 19³ Кодексу. Уточнюються положення щодо ведення та передачі реєстраційних справ платників податків між ДПІ, зміни місця обліку або ДПІ обслуговування у разі реорганізації чи ліквідації контролюючих органів.

Змінами до Порядку обліку встановлюється, що довідка про взяття на облік платника податків, відомості щодо якого не підлягають включенню до Єдиного державного реєстру, за формою № 34-ОПП, формується та видається в ДПІ обслуговуванням. За бажанням дублікат або копію такої довідки платник податків може отримати в будь-якому контролюючому органі або ДПІ. Порядок обліку доповнюється новим додатком – формою запиту для отримання довідки. Передбачається, що і запит, і довідка можуть бути подані/отримані особисто, поштою, в електронній формі. Оскільки така довідка видається нерезидентам, особам, які здійснюють незалежну професійну діяльність, учасникам договорів про спільну діяльність тощо, запровадження таких процедур спростить відносини цієї категорії платників податків з контролюючими органами.

Порядок обліку доповнюється положеннями щодо реалізації окремих положень Закону України від 17.12.2020 № 1117-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збору даних та інформації, необхідних для декларування окремих об'єктів оподаткування» в частині обліку нерезидентів, їх відокремлених підрозділів і постійних представництв, у тому числі за результатами перевірок, що можуть бути призначені з 01.07.2021 відповідно до пункту 60 підрозділу 10 розділу XX Кодексу. У тому числі деталізуються процедури зняття ознаки платника податку на прибуток/зняття з обліку стосовно постійного представництва нерезидента, описані правила оприлюднення реєстру платників податків нерезидентів, враховані пропозиції Національного банку України до Порядку обліку, надані в листі Національного банку України від 20.01.2021 № 57-0010/4866.

Наказом Мін'юсту № 871/5 встановлено, що про видане реєстраційне посвідчення, анулювання або припинення дії реєстраційного посвідчення територіальний орган Міністерства юстиції України повідомляє контролюючий орган за місцем постійного проживання приватного нотаріуса. Раніше повідомлення надходило за місцезнаходженням робочого місця (контори) приватного нотаріуса. Також внесені зміни до наказу Мін'юсту № 301/5, відповідно до яких всі судові експерти отримують свідоцтва про присвоєння кваліфікації судового експерта однакового зразка. Раніше судовим експертам, які не є працівниками державної спеціалізованої установи, видавались свідоцтва окремого зразка. У зв'язку з цим до Порядку обліку вносяться відповідні зміни. Одночасно стосовно осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність, передбачається встановити, що про адресу свого робочого місця такі особи надають відомості шляхом подання повідомлення за формою № 20-ОПП.

Вносяться інші зміни, спрямовані на удосконалення обліку платників податків.

4. Правові аспекти

Проект наказу розроблено відповідно до Кодексу, законів № 1525, № 1617, № 1618, Постанови № 807, постанови № 893.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття та реалізація проекту наказу не потребуватиме виділення додаткових коштів з Державного бюджету України, додаткових фінансових витрат з державного чи місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект наказу потребує погодження із Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством економіки України, Міністерством закордонних справ України, Міністерством оборони України, Міністерством розвитку громад та територій України, Національним банком України, Державною регуляторною службою України, Державною службою статистики України, Державною податковою службою України.

Наказ підлягає державній реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Проект наказу не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю та не потребує зазначення позицій відповідних заінтересованих сторін: уповноважених представників всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи відповідних органів місцевого самоврядування, уповноважених представників всеукраїнських профспілок, їх об'єднань, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців, Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю, Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю та всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, їх спілок, Уповноваженого із захисту державної мови, всеукраїнських громадських організацій, їх спілок.

Проект наказу не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності та не потребує зазначення позиції Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

З метою громадського обговорення проект наказу оприлюднено на офіційному вебпорталі ДПС.

7. Оцінка відповідності

Проект наказу не суперечить зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Положення проекту наказу не стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Проект наказу відповідає положенням міжнародно-правових актів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є гендерно нейтральним.

У проєкті наказу відсутні положення, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень, та положення, які створюють підстави для дискримінації.

8. Прогноз результатів

Прийняття проєкту наказу забезпечить приведення у відповідність норм Порядку обліку та деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України до Кодексу, законів № 1525, № 1617, № 1618 та іншого законодавства.

Реалізація проєкту наказу не впливатиме на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Реалізація проєкту наказу не матиме впливу на інтереси заінтересованих сторін.

Міністр фінансів України

Сергій МАРЧЕНКО

« ____ » _____ 2021 р.

ПРОГНОЗ ВПЛИВУ
реалізації проєкту наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Змін до Порядку обліку платників податків і зборів» на ключові інтереси заінтересованих сторін

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Податкові органи	<p>Позитивний.</p> <p>Реалізація проєкту наказу забезпечить порядок взяття на облік особи – нерезидента, яка постачає на митній території України фізичним особам електронні послуги, удосконалив процедуру переведення платника податків у разі зміни місцезнаходження або місця проживання платника податків, включення/невключення до Реєстру великих платників податків, реорганізації чи ліквідації контролюючих органів, що пов'язані зі зміною контролюючого органу, ДПІ обслуговування, коду території територіальної громади згідно з КАТОТТГ, облік платників податків, місцезнаходженням (місцем проживання) яких є тимчасово окупована територія України</p>	<p>Ефективність реалізації проєкту наказу встановлює порядок дій податкових органів щодо взяття на облік особи – нерезидента, яка постачає на митній території України фізичним особам електронні послуги;</p> <p>механізм переведення платника податків, що пов'язані зі зміною контролюючого органу, ДПІ обслуговування, коду території територіальної громади згідно з КАТОТТГ;</p> <p>облік платників податків, місцезнаходженням (місцем проживання) яких є тимчасово окупована територія України</p>
Суб'єкти господарювання	<p>Позитивний.</p> <p>Реалізація проєкту наказу забезпечить можливість особам – нерезидентам, які постачають на митну територію України фізичним особам електронні послуги, стати на облік у контролюючих органах</p>	<p>Ефективність реалізації проєкту наказу полягатиме у забезпеченні прав та інтересів осіб – нерезидентів, які зобов'язані за відповідних умов стати на облік у контролюючих органах</p>